

LITTERATURHANDLINGSPLAN

En styrkelse af bogkulturen i Danmark

LITTERATURHANDLINGSPLAN, EN STYRKELSE AF BOGKULTUREN I DANMARK

Layout: HSK, Kulturministeriet

Publiceret: august 2025
www.kum.dk

ISBN (digital): 978-87-7960-184-0

MINISTERENS FORORD

Danmark er et lille sprogområde i en stor verden. En verden, der er under hastig forandring, hvor der er krig i Europa, og hvor sandheden som kerneværdi er under pres.

I denne verden er litteraturen og læsning central. Den giver os evnen til at tænke i nuancer og formidle kompleksitet. Og så er den afgørende for vores sprog og formidlingen af vores idéer og kultur. I en tid med global uro er det vigtigt, at vi ikke kun opruster militært. Vi skal også kulturelt være modstandsdygtige i kampen for vores demokratiske værdier og understøtte, at vi har en tænkende befolkning. Kunsten og kulturen er en vigtig del af sammenhængskraften i vores samfund og definerer, hvem vi er som folk. Derfor er der behov for en handlingsplan for litteraturen. Der er behov for at tage alle midler i brug, herunder gøre bøger billigere og mere tilgængelig for alle borgere.

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Det Konservative Folkeparti har for nylig indgået aftale om finansloven for 2026, og jeg er rigtig glad og stolt over, at vi med den markerer den største investering i dansk litteratur i mange år. Med finansloven for 2026 indføres der nulmoms på bøger. Det er min forventning, at det vil medføre lavere priser på bøgerne i boghandlen, så vi styrker danskernes adgang til litteratur. Derudover er der afsat over 60 mio. kr. til en litteraturhandlingsplan frem til 2029. Det er vigtigt for mig, at handlingsplanen har fokus på to ting: Vi skal 1) styrke børns læselyst og læsefællesskaber, og vi skal 2) forbedre rammerne for dansk litteratur og for vores forfattere, så dansk litteratur kan blomstre.

Min handlingsplan for litteraturen følger op på en række anbefalinger fra en arbejdsgruppe for litteratur, som jeg nedsatte i foråret 2024. Arbejdsgruppen bestod af både forlag og forfattere, som havde til opgave at drøfte, hvordan vi skal gribe læsekrisen an, og hvordan forfatterne kan sikres bedre vilkår på det digitale bogmarked. Arbejdsgruppen leverede efter et års arbejde et ambitiøst katalog af løsninger for den danske bogbranche og dansk litteratur, som danner grundlag for denne litteraturhandlingsplan.

Litteraturen i Danmark er truet. Vi står i en læsekrise, hvor børn, unge og voksne i stigende grad vender sig mod visuelle og flygtige medier. Og den fysiske bog, der kan styrke vores evner til at adskille fup fra fakta, vække vores empati og styrke vores kulturelle modstandskraft, risikerer at blive udkonkurreret, og det truer vores evne til at fordybe os. Derfor ønsker jeg med denne litteraturhandlingsplan at styrke læsekulturen i Danmark ved at understøtte, at børn og unge i hele Danmark får meningsfulde møder med litteraturen, der giver dem lysten til at læse tilbage.

Også lydbogsstreaming ændrer rammerne for litteraturen. Lydbogen er blevet populær blandt danskerne, fordi det gør bogen tilgængelig for en masse mennesker, der fx har svært ved at læse, eller som ikke kan finde tid i hverdagen til at sætte

sig med en fysisk bog. Men ikke al litteratur egner sig til digitale formater. Det gælder fx billedbogen, hvor litteraturens verden ofte åbnes for vores børn, eller faglitteratur, der kræver større koncentration. Vi skal værne om en mangfoldig litteratur og vores evne til at fordybe os i den.

Arbejdsgruppen udtrykker bekymringer om kunstig intelligens, som jeg også deler. Den påpeger nogle af de udfordringer, de store generative sprogmodeller skaber både ophavsretligt og kulturelt. Der er eksempler på ulovlig udnyttelse af store kataloger af værker og salg af rent maskinskrevet værker. Arbejdsgruppen anbefaler, at branchen etablerer en positiv mærkningsordning, hvor forfattere og forlag kan angive, når tekst er frembragt uden brug af kunstig intelligens, at platforme fjerner værker, der er rent maskinskrevet og ikke deklarerer som sådan, og de anbefaler, at der tages forbehold for tekst- og datamining på platforme, der tilbyder ophavsretligt beskyttede værker. Stor ros til arbejdsgruppen for at pege på disse konkrete udfordringer, og jeg vil bakke op om, at branchen giver sig i kast med at løse dem.

Og så skal vi arbejde for, at forfattere bliver ordentligt betalt, især i en tid, hvor digitalisering medfører markante forandringer på bogmarkedet. Arbejdsgruppen for litteratur har anbefalet, at forfattere og forlag gør brug af deres mulighed for at indgå standardaftaler, som kan styrke deres forhandlingsposition på bogmarkedet. Arbejdsgruppen anbefaler i samme dur, at data om salg og forbrug af titler og viden om søgealgoritmer og betalingsmodeller bliver gjort tilgængelige for bl.a. forfatterne af streamingtjenesterne. Det støtter jeg helhjertet op om. Det tager lige så meget tid, tankekræft og erfaring at skrive og udgive en fysisk som en digital bog. Derfor skal et digitalt marked med lave abonnementspriser ikke resultere i, at skabernes lønninger bliver udhulet. Og markedet bliver nødt til at være mere gennemsigtigt, så forfattere og forlag ikke står og famler i blinde, når de forhandler aftaler.

Der er flere af arbejdsgruppens anbefalinger, der ikke er henvendt direkte til Kulturministeriet, men branchen, kommunerne eller uddannelsesinstitutionerne. Jeg vil opfordre dem til at se anbefalingerne igennem og tage dem op til overvejelse. Arbejdsgruppen har f.eks. anbefalet, at pædagoguddannelserne styrker kompetencer inden for litteratur og litteraturformidling, og at eReolen i endnu højere grad prioriterer formidlingen af kvalitetslitteratur, der har svært ved at slå igennem på de kommercielle streamingtjenester. Dem kan jeg kun bakke op om.

Det er en fælles indsats at fremme litteraturen, gøre bøger tilgængelige, inspirere til læselyst og sikre, at kommende generationer ikke mister evnen til fordybelse og refleksion. Det skal vi stå sammen om.

Jakob Engel-Schmidt
Kulturminister

INITIATIVER I LITTERATUR- HANDLINGSPLANEN

Litteraturhandlingsplanen består af to indsatser: 1) En styrket læsekultur i Danmark med fokus på at styrke børn og unges læseglæde, og 2) Et styrket litterært kredsløb, der skal forbedre rammerne for, at dansk litteratur kan blomstre. Følgende initiativer skal understøtte disse målsætninger:

EN STYRKET LÆSEKULTUR I DANMARK

1. FLERE LEVENDE LITTERATURMØDER FOR BØRN OG UNGE

Flere skolebørn skal opleve at møde en forfatter eller illustrator. Levende litteraturmøder for børn og unge er i dag en ordning, hvor skoler, daginstitutioner mv. får støtte til at dække forfatterhonoraret i forbindelse med et forfatterbesøg på deres institution. I en årrække har der været stor efterspørgsel på ordningen, bl.a. fordi det personlige møde med en forfatter har potentiale til at åbne litteraturens verden for børnene og løfte læsningen i en mere lystpræget retning med fokus på skabelse, oplevelse og fællesskab.

Derfor afsættes 7 mio. kr. årligt i 2026-2029, som skal bidrage til, at børn og unge i hele landet får mulighed for at møde en forfatter eller illustrator i løbet af deres skoletid.

2. TEGNESERIENS HUS

Tegneserier kan være en vej ind i bøgernes verden for børn og svage læsere. Illustration kan gøre komplekse emner mere tilgængelige og engagerende til gavn for både undervisning, formidling og underholdning.

Derfor afsættes 5,0 mio. kr. til Dansk Tegneserieråd til opstart af Tegneseriens Hus med et mål om, at det på sigt kan drives uden statslig driftsstøtte. Midlerne skal bidrage til at udvikle Tegneseriens Hus som et videnscenter, der kan samle viden og erfaring om at styrke læselyst gennem tegneserier og illustration. Huset kan fx arbejde med at rådgive skoler og biblioteker via undervisningsmateriale og metoder til at engagere børn og unge i lystlæsning.

ET STYRKET LITTERÆRT KREDSLØB

3. NULMOMS PÅ BØGER

Danmark har et fuldt liberaliseret bogmarked, og dansk litteratur og bøger er i hård konkurrence med internationale streamingtjenesters underholdningstilbud, som er i vækst. Flygtige medier med hurtigt produceret indhold truer vores evne til fordybelse, og derfor må vi gøre det lettere at få adgang til bogens fantastiske verden, indlevende fortællinger og gennemarbejdet viden. Det kræver, at vi understøtter den kunstart, der er vigtigst for at opretholde det danske sprog.

Derfor er det med aftalen om finansloven for 2026 vedtaget, at der afsættes i alt 170 mio. kr. i 2026 og 340 mio. kr. årligt fremover for at fjerne momsen på bøger, så vi sænker tærsklen for danskernes bogkøb, øger tilgængeligheden og understøtter et bæredygtigt bogmarked i fremtiden.

4. STANDARDAFTALER MELLEM FORFATTERE OG FORLAG

Forfatterne står i en sårbar position over for både forlagene og streamingtjenesterne i forsøget på at finde fodfæste i en ny digital økonomi. Arbejdsgruppen for litteratur har påpeget, at der ikke er transparens omkring streamingtjenesternes vederlagsmodeller, og at streamingtjenesterne ikke deler, hvordan deres søgealgoritmer påvirker synligheden og forbruget af forfatternes værker. Dette medvirker til, at forfattere ikke kan få indsigt i værdien af deres eget forfatterskab på det digitale bogmarked.

Forfatternes løn- og arbejdsvilkår skal forbedres, så vi i også i fremtiden udgiver original litteratur i Danmark. Med Direktivet om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked¹ er der åbnet for, at forfattere kan indgå indbyrdes aftaler bl.a. for at opnå et fair og passende vederlag. Forfatterne bør gøre brug af denne mulighed ved at organisere sig og indgå indbyrdes aftaler, der kan styrke deres position på bogmarkedet og understøtte en retfærdig honorering for deres arbejde.

Derfor vil kulturministeren, som Arbejdsgruppen for litteratur med både forlag og forfatterforeninger har anbefalet, invitere Danske Forlag og forfatterforeningerne til et møde, hvor parterne kan påbegynde dialogen om nye standardaftaler for honorering og salg af bøger.

¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF

5. FORBEDRING AF LITTERATUREKSPORTEN

Litteratureksport er en vigtig del af dansk kultureksport. Den udgør en central del af den kulturudveksling, som gør, at vi forstår hinanden på tværs af grænser. Men på trods af at vi har masser af dansk litteratur af høj kvalitet, har danske forfattere svært ved at slå igennem ude i verden. Flere af vores nordiske naboer lykkes i højere grad med at få deres litteratur ud over rampen internationalt. Vi skal derfor arbejde for en forbedret indsats for litteratureksporten, der kan bidrage til, at danske fortællinger og forfatterskaber i højere grad kan deltage på den internationale litteraturscene.

Arbejdsgruppen for litteratur har anbefalet, at indsatser for litteratureksporten rykkes ud af Statens Kunstfond med henblik på at sikre en mere langsigtet organisering af eksportindsatsen, der ikke hvert fjerde år omlægges af skiftende udvalg.

Derfor afsættes der i alt 7,3 mio. kr. i 2026-2029 med henblik på at forbedre indsatsen inden for litteratureksport. I samarbejde med branchen skal det undersøges, om eksportindsatsen i fremtiden kan forankres uden for Statens Kunstfond og forbedres, så kendskabet til dansk sprog og litteratur udbredes, og flere danske forfattere og forfattertalenter får mulighed for at skabe en international karriere.

6. ØGET STØTTE TIL LYRIK, FAGLITTERATUR OG BILLEDBÅREN LITTERATUR

Forbruget af lydbøger er i hastig vækst, men genrer som lyrik, faglitteratur og den billedbårne litteratur er udfordret af, at meget går tabt i lydbogsformatet. Det gælder for eksempel samspillet mellem billede og tekst i en børnebog eller muligheden for at styre tempoet og formidling af kort og figurer i kompleks faglitteratur. Der udgives hvert år vigtige titler inden for lyrik, faglitteratur og billedlitteratur, men de kræver som oftest støtte for at forlag og forfattere økonomisk er i stand til at satse på dem.

Derfor afsættes i alt 11,6 mio. kr. i 2026-2029 til at øge projektstøtten, som uddeles af Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Litteratur. Midlerne skal gå til produktionen af ny lyrik, faglitteratur og billedbårne litteratur, da den er helt afgørende for, at der udgives ny litteratur inden for disse genrer.

7. ØGET STØTTE TIL ILLUSTRATORER OG TEGNESERIESKABERE

Tegneserieskaberes og illustrators vilkår skal styrkes i en tid, hvor deres kunst er under pres fra både kunstig intelligens og store streamingtjenester. Tegneserier og billedbøger kan engagere nye og flere læsere, og de kan gøre komplekse emner mere tilgængelige og engagerende til gavn for både undervisning, videnskabelig formidling og underholdning.

Derfor øges legatstøtten til illustrators og tegneserieskabere med i alt 11,6 mio. kr. i 2026-2029, da arbejdslegater er en vigtig økonomisk kilde for tegneserieskabere og illustrators, som giver dem stabilitet og ro til at kunne udvikle og skabe kunst. Støtten uddeles af Statens Kunstfonds Legatstøtteudvalg for litteratur.

8. DEN OFFENTLIGE LITTERATUR-STØTTE SKAL FREM FOR ALT GÅ TIL MENNESKESKABT KUNST

Den hastige udvikling inden for kunstig intelligens, der kan producere tekst og billeder hurtigt og billigt, medfører væsentlige usikkerheder for bogbranchen. Vi har allerede set eksempler på hurtigt producerede billedbøger, hvor kvaliteten ofres. De kreative brancher oplever i stigende grad, at kunstig intelligens skaber en forventning om lavere omkostninger. Og det forstærker presset på forfattere og illustrators arbejdsforhold.

Arbejdsgruppen for litteratur har anbefalet, at Statens Kunstfond tydeliggør, at støtte ydes til kunst, som i al væsentlighed er menneskeskabt.

Statens Kunstfonds Legatudvalg for Litteratur og Projektstøtteudvalg for Litteratur har siden offentliggørelsen af anbefalingerne besluttet at justere deres ansøgningsvejledninger, så de er i tråd med arbejdsgruppens anbefaling. Kulturministeren hilser disse udmeldinger velkommen og vil fortsat arbejde for at opfylde denne ambition.

FORDELING AF STØTTE TIL NYE INITIATIVER I LITTERATURHANDLINGSPLANEN

Til at gennemføre initiativerne i litteraturhandlingsplan er der afsat i alt 186,4 mio. kr. i 2026 og 355,0 mio. kr. i 2027 og 356,0 mio. kr. i 2028-2029. Den samlede økonomi fremgår nedenfor.

NYE MIDLER I LITTERATURHANDLINGSPLANEN INITIATIVER (KR.)				
	2026	2027	2028	2029
I alt	186.400.000	355.000.000	356.000.000	356.100.000
En styrket læsekultur i Danmark				
Øget støtte til Levende litteraturmøder for børn og unge	7.000.000	7.000.000	7.000.000	7.000.000
Opstart af Tegneseriens Hus	3.000.000	2.000.000		
Et styrket litterært kredsløb				
Nulmoms på bøger	170.000.000	340.000.000	340.000.000	340.000.000
Forbedring af eksportindsatsen	800.000	400.000	3.000.000	3.100.000
Øget støtte til tegneserieskabere og illustratorer	2.800.000	2.800.000	3.000.000	3.000.000
Øget støtte til faglitteratur, lyrik, billedbåren litteratur mv	2.800.000	2.800.000	3.000.000	3.000.000

LITTERATURHANDLINGSPLAN
En styrkelse af bogkulturen i Danmark

www.kum.dk

ISBN (digital): 978-87-7960-184-0